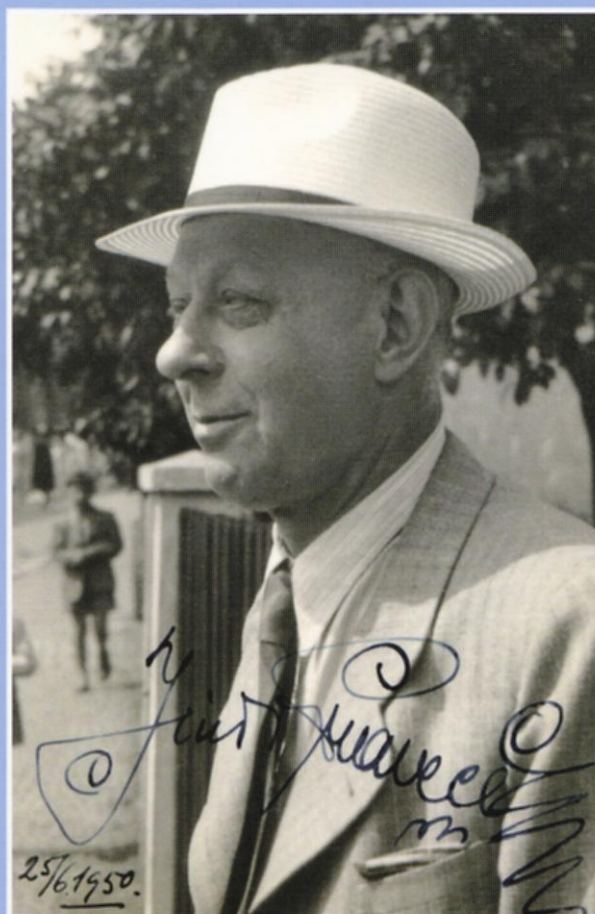

Helena Ženíšková a Jaroslav Ženíšek

LÁSKA K VLASTI

Jindřich Praveček starší

Život a dílo hudební osobnosti

Ze stručného přehledu rodu Vacků vyplývá, jak veliký a záslužný kus práce vykonaly jednotlivé osoby pro povznesení české národní kultury, zpěvu a hudby, jež jim byla nejen celoživotním zaměstnáním, ale také často utišujícím lékem a modlitbou v denních – v tehdejších dobách a při tak velkém počtu dítek – jistě nemalých starostech a trampotách. Jim vděčí nekonečná řada posluchačů, výkonných umělců, kapelníků, dirigentů, hudebníků a pěvců za to, že jim vštěpovaly lásku ke krásnému hudebnímu umění, uvedly je do tajů říše tónů, vyučily důkladně a svědomitě hudbě a zpěvu, čímž jim zajistily dobré živobytí a často i vynikající společenské postavení. Zaslouhují proto za jejich příkladnou obětavost, aby se na ně provždy s úctou, vážností a vděkem vzpomínalo.

Matěj Praveček

Matěj Praveček (24. 2. 1832 – 13. 12. 1902)

Jeden ze známých českých učitelů – vlastenců a hudebníků, se narodil v Radeníně u Tábora. Pocházel ze staré hudebnické rodiny. Když jeho otec, hudebník v Radeníně poznal, že „Matýsek“ jeví veliký sklon k hudbě, dal ho na radu hraběte Latoura, tehdejšího majitele radenínského panství a velkého podporovatele hudby na studia do Prahy, kde Matěj Praveček navštěvoval učitelský ústav. Zde byl mimo jiné žákem slavného pedagoga, vlastence Karla Slavoje Amerlinga, prvního ředitele České hlavní školy. Mimo to studoval varhanickou školu a kompozici. Byl učitelem hudby v předních pražských rodinách a tím se vydržoval na studiích.

Po skončení studií byl odveden k vojsku, kde sloužil v letech 1852 – 1860 jako hornista u vojenské hudby pěšího pluku č.11, s nímž prožil války v Itálii a tažení různými zeměmi. Bojoval u Magenty, Solferina aj., zúčastnil se i vojenského tažení Německem. Po osmiletém vojákování daleko od domova se vrátil do svého rodiště, kde se stal učitelským mládencem za nepatrný plat několik zlatých ročně. Po několika letech byl vzhledem k svému hudebnímu vzdělání povolán jako učitelský pomocník v roce 1863 do Hrobů u Tábora.

Tato, ač malá dědinka, byla sídlem starého šlechtického rodu hrabat Kolowratů-Krakowských, jehož senior Jindřich hrabě Kolowrat, jakož i jeho synové Rudolf a Alois (virtuos na housle, jeho paní Klotylda virtuoska na klavír) byli nadšenými pěstiteli hudby klasické, komorní a chrámové i obětavými mecenáši. Útulný

Hroby, kolébka hudebně-učitelského rodu Vacků a Pravečků

Průčelí zámku hrabat Kolowratů v Hrobech

hrobský zámek byl hudebním centrem jihočeského Táborska, kde se vždycky dostalo štědré podpory i přístřeší mnohým vynikajícím umělcům. Byl to např. i slavný mistr houslové hry Ferdinand Laub a jiní. Zámek byl stánkem umění a dostaveníčkem hudebních umělců a nadšenců, k nimž vedle jmenovaných hrabat Kolowratů se po dlouhá léta řadili, jak už dříve zmíněno, i Václav Vacek, později i jeho syn Raimund, Václav Mertl, děkan hrobský a také mladý talentovaný hudebník, učitel Matěj Praveček.

V kvintetu, později kvartetu hraběte Kolowrata hrál na violu a vyučoval místní i okolní mladíky hudbě. Oženil se s dcerou Václava Vacka Annou, nadanou pěvkyní a pianistkou a po Václavu Vackovi se stal kapelníkem hudby a ředitelem kůru poutnického kostela P. Marie v Hrobech. S kapelou, která už za vedení Václava Vacka velmi pěkně hrála a byla oblíbena, vyhrával daleko široko při různých příležitostech, svatbách, pohřbech, mších, zastaveníčkách, svátcích členů hraběcí rodiny aj.

Sám byl výborným hráčem na violu (též na violu d'amour), varhaníkem, houslistou, pěvcem (nejoblíbenější mu byla basová partie Krista z pašijí, kde evangelistu zpíval jeho dávný přítel z velkostatku Antonín Kubíček) a skladatelem kostelních preludií, mší, různých skladeb tanečních a náladových, kterých byl veliký počet. Bohužel při stavbě nové školy a stěhování přišly většinou nazmar a byly rozebrány. Měl výtečnou hudební paměť a byl velice zručným instrumentátorem. Rozepisoval z paměti orchestrální skladby klasických mistrů pro smyčcový kvintet nebo kvartet.

Matěj Praveček vychoval několik generací svých žáků. V dalekém okolí požíval velké vážnosti pro svoji mírnou povahu, hudební výkony a lásku ke svému povolání.

V roce 1871 se oženil s Annou Vackovou (1842), dcerou řídícího učitele Václava Vacka. Měli spolu šest dětí, tři dcery a tři syny. Všichni vynikali hudebním nadáním. Např. při figurálních mších, které se dávaly v poutnickém hrobském kostele

Matěj Praveček
(1832–1902)
a Anna Pravečková,
roz. Vacková (1842–1911)

(hlavně o slavné letní pouti 15. 8.), obsadila celá rodina smíšený sbor. Orchestrální party provedli většinou jako hosté okolní učitelé, prim hrával hrabě René Latour z Radenína.

Ze tří dcer (Hedvika, Marie, Štěpánka) se prvorozená Hedvika provdala do Vídně za akademického malíře Emila Streckera, se kterým prožila život na zámku v Dürnsteinu. Hudební proslulosti dosáhli všichni tři synové, kteří pravděpodobně dostali svá jména po hrabatech Kolowratských (Alois, Rudolf, Jindřich).

Alois Praveček (10. 1. 1880 – 19. 5. 1957)

Hudební základy získal jednak od svého otce, jednak od strýce Hynka Vacka, ředitele kůru v Soběslavi. Už jako čtrnáctiletý projevil hudební nadání, když složil v Soběslavi valčík pro malý orchestr „Zpěv slavíčků“ a dvě polky a o rok později valčík „První kvítek“. Už v této době mohl spolehlivě zastávat u varhan otce i strýce. Vychodil v Soběslavi měšťanskou školu.

V letech 1897 – 1898 byl soukromým žákem ředitele hudební konzervatoře Antonína Benewitze, slavného profesora houslové hry, rodáka z Přívratu u České Třebové. Jeho proslulou školou prošli i členové Českého kvarteta, Otakar Ševčík, František Ondříček a jiní.

V té době se A. Praveček stal učitelem houslové a klavírní hry v několika pražských rodinách a jako osmnáctiletý sbormistrem pěveckého odboru besedy „Havlíček“ v Praze. Už v této době hrály pražské orchestry (kapelníci Kolátor, Pehel, Kubínek) s velkým úspěchem jeho první skladby. V roce 1899 byl komorním houslistou hraběnky Klotyldy Kolowratové-Krakowské v Hrobech, veliké umělkyně a pianistky, kde měl příležitost poznat a přehrát nejkrásnější houslovou literaturu všech světových mistrů. Od ní obdržel na památku řadu skladeb pro housle a klavír a také vzácné housle.

V roce 1901 vstoupil jako sólo – houslista k hudbě pěšího pluku č. 75 v Jindřichově Hradci a sloužil v posádkách Jindřichův Hradec a Praha, kde

Alois Praveček (1880–1957)

byl v roce 1908 ve svých 28 letech jmenován dirigentem a zástupcem kapelníka plukovní hudby. V první světové válce pobyl s plukovní hudbou 2 roky na ruské a italské frontě. Vznik Československé republiky v roce 1918 jej zastihl v Debrecíně, odkud se s plukem navrátil do Jindřichova Hradce. V roce 1925 ze zdravotních důvodů odešel na vlastní žádost do výslužby.

Složil mnoho zdařilých skladeb pro klavír, housle, orchestr a zpěv, smíšené sbory. Ze skladeb pro klavír a orchestr zvláště vyniká koncertní gavotta „Nad tichou Lužnicí“ a ve své době velmi populární „Mirabelský valčík“, jehož tiskové vydání v Solnohradě bylo ihned rozebráno. Znamé jsou také skladby Romance D dur pro housle a klavír, Slavnostní pochod, Vzpomínání, Valse amoreuse, pochody Vlastní silou a Za společným cílem.

Alois Praveček zemřel v Jindřichově Hradci v roce 1957. Byl v tomto městě známý jako hudebník a zasloužilý kulturní pracovník, organizátor četných hudebních událostí. I jeho dcery Aloisie a Antonie měly velké nadání v hudbě, vyučily se na klavír v hudební škole svého otce a již jako žákyně obecné školy byly členkami 250členného dětského pěveckého sboru v Jindřichově Hradci.

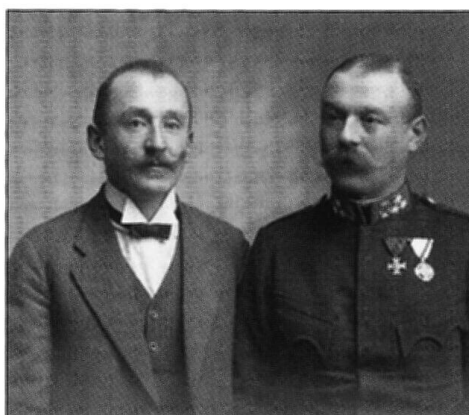
Rudolf Praveček jako člen JPSU

Rudolf Praveček (7. 8. 1882 – 20. 9. 1930)

Vystudoval v letech 1898 – 1902 učitelský ústav v Soběslavi. Působil potom jako učitel na obecných školách v Radkově, Smilových horách a do roku 1905 v Plané

nad Lužnicí, kde se stal roku 1925 řídícím učitelem. Byl výborný pěvec, varhaník a pianista. Jako výkonný pěvec působil v Jihočeském sdružení učitelském, v jehož čele stál výborný hudební pedagog profesor Josef Masopust. Po reorganizaci sdružení působil od roku 1923 v Jihočeském pěveckém kvartetu učitelském, se kterým koncertoval po českém venkově i na Slovensku. S kvartetem absolvoval mnoho koncertů a akademií, pořádaných za účelem pěstování lásky k vlasti. Většinou přitom vlastenecky promlouval člen kvarteta, známý konzervátor Josef Švehla, řídící učitel ze Sezimova Ústí.

Rudolf Praveček také spoluúčinkoval jako violista při provedení Dvořákových oratorií „Svatá Ludmila“, „Svatební košile“ aj. za řízení hudebního skladatele ředitele Bohuslava Jeremiáše v Českých Budějovicích. Jako učitel, pěvec a pokrokový kulturní pracovník byl velice oblíbený a vážený. Zemřel předčasně v táborské nemocnici dne 28. září 1930.

Rudolf Praveček (1882–1930)
s bratrem Aloisem

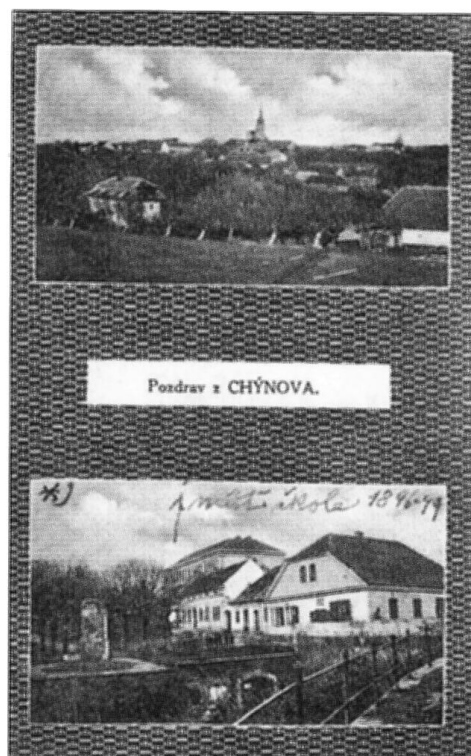
Hroby u Tábora, rodná obec Jindřicha Pravečka

Jindřich Praveček starší

Dětství a studia

Jindřich Praveček st. se narodil v Hrobech u Tábora 1. března 1885. Stejně jako jeho sourozenci se narodil v hrobské škole, kde měli jeho rodiče byt. K učitelskému povolání byl tím skoro předurčen. Po svém otci Matěji Pravečkovi zdědil hudební nadání, které projevoval již v útlém věku. Bedlivě pozoroval hru na klavír, housle, varhany a jiné nástroje svého otce, matky, starších sourozenců a jejich zpěv, který doma v hrobské škole zněl celoročně.

Chýnov, místo studia na měšťanské škole

V roce 1891 začal chodit do obecné školy v Hrobech, kde byl otec ředitelem. Od roku 1896 pak pokračoval v měšťanské škole v Chýnově, kam tři roky docházel z Hrobů. Po ukončení měšťanské školy absolvoval ještě jeden rok na střední škole v Českých Budějovicích.

Jindřich Praveček už jako žák obecné školy sedával často vedle svého otce u varhan, pozoroval jej při hře a podle malíku jeho levé ruky s ním hrál basové tóny o oktávu níž. Už tehdy, ve svých osmi letech, rozuměl tzv. lomenému pedálu. V jedenácti letech dokonce hrával za otce a samostatně preludoval. Znal totiž z paměti otcova preludia a písně. Také v té době zpíval na kůru alt při slavných mších a jiných příležitostech s ostatními sourozenci. Dokázal si už sám od sluchu vytvořit druhý hlas k písním.

Hru na housle ho učil nejdříve otec, pak učitelé František Voborský a Josef Vaňous. Na měšťanské škole v Chýnově pokračoval v jeho výuce výtečný hudebník, ředitel František Neruda. Do hry na violu ho zasvětil jeho otec, výborný hráč na tento nástroj, stejně tak ho učil na klavír a varhany. Je pozoruhodné, že viola je jakýmsi rodovým nástrojem celého pokolení Vacků i Pravečků. Na studium konzervatoře nemohl, bohužel, pomýšlet, protože z otcova poměrně malého platu bylo nutno ještě zajišťovat početnou rodinu se šesti dětmi.

V roce 1900 nastoupil ke studiu na vyhlášeném učitelském ústavu v Soběslavi, kam se jeho otec přestěhoval v roce 1901 do výslužby. Bohužel si výslužby mnoho neužil, již po roce (13.12.1902) zemřel.

Soběslav s děkanským kostelem sv. Petra a Pavla

Učitel'ský ústav v Soběslavi, kde Jindřich Praveček studoval v letech 1900–1904

Učitel'ský ústav v Soběslavi byl znám svou hudební činností a tradicí. Pro hudbu nadšený Jindřich Praveček tady záhy vynikal ve hře na klavír, varhany, violu, housle, i jako dirigent a organizátor studentských hudebních produkcí, vzdělávacích besídek a podobně, zejména o prázdninách. Také už bezvadně doprovázel na klavír koncertní skladby znamenitých houslistů, svého bratra Aloise, ing. Quido Dittricha, Ervina Schücka a jiných. Odborně se vzdělával u profesora Františka Nováka a mimo to studoval v letech 1902 – 1904 skladbu u hudebního skladatele, profesora Arnošta Prause. Úspěšná studia ukončil v roce 1904.

V ústavním orchestru a ve studentském kvartetu (F. Vosáhlo, J. Vošta, J. Praveček a J. Vanke) hrál na violu. Na varhany hrál jako student nejen při ústavních bohoslužbách, ale také při slavných figurálních mších v Soběslavi za ředitele chrámové hudby Františka Sejka (nástupce učitele a ředitele kůru Hynka Vacka), který dirigoval. Svoji dokonalou technikou rukou i nohou a improvizacími schopnostmi upoutával už tehdy pozornost přítomných hudebníků. V té době už také skládal varhanní přehledy a církevní sbory. Jako sólový klavírista a vyhledávaný doprovod vystupoval již jako student veřejně v Soběslavi a okolí při různých hudebních produkcích (první veřejné vystoupení roku 1901 v Hluboké nad Vltavou). Také hrál často sólově při hudebních produkcích pro školní mládež skladby hudebního skladatele profesora Arnošta Prause a jiných českých autorů.

V letech 1902 – 1905 dirigoval pěvecký sbor a čtyřicetičlenný orchestr hudebníků, učitelů a studentů v Soběslavi. Ačkoliv byl téměř nejmladší, uměl už běžně číst partituru a znal dobře rozsahy a transpozice nástrojů, jejichž chybějící hlasy (party)

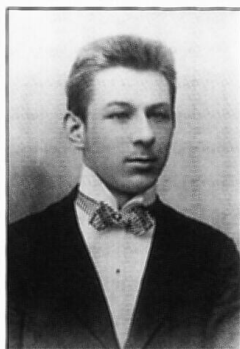

Orchestr, který Jindřich Praveček řídil v Soběslavi v letech 1902–1905 (sedící, čtvrtý zleva)

si často podle potřeby sám doplňoval. Byl uznávaný pro svoji vynikající hudební paměť, lehkou chápavost hudební teorie, čtení z listu a houževnatou píli. Při úmrtí Antonína Dvořáka v květnu 1904 byl učitelským ústavem vybrán, aby přednesl obšírnou přednášku o životě a skladbách tohoto hudebního skladatele u příležitosti smuteční tryzny.

Jako klavírista nejraději hrával skladby Beethovenovy, Dvořákovy, Smetanovy, ale také náročnější Chopinovy polonézy, scherza, Listovu rapsodii *Fis dur*, i skladby Sukovy, Griegovy a jiné. S velkým úspěchem uváděl často svoje skladby „Svatební pochod“ a „Rekův vjezd“, skladby Nedbalovy, Fučíkovy, Novákovy. Při hře na klavír vynikal temperamentní hrou a vrozeným silným úhazem. K jeho virtuózní hře přispívalo také velké rozpětí prstů, kterým disponoval.

Maturitní foto